

Aleksej Vasiljevič Koljcov.

Kritičko-biografska črtica. — Spisal Anton Erjavec.

(Konec.)

II.

Kar je Koljcov kot človek, to je tudi kot pesnik — nebrzdani sin prirode in življenja. Po rojstvu in izobrazbi pripada široki masi „naroda“, ki ne pozna evropske kulture. Duha in čuvstva te mase nam razgrinja neuki poet v naivnih verzih. Priučil se je sicer po lastni marljivosti marsičemur tekom življenja, toda tiste njegove pesmi, ki so zaznamovane z znaki višje kulture, nimajo prave cene. Genialnost Koljcova sloni na njegovi narodni pesmi. Po njej si je poet-prasol priboril eno prvih mest na ruskem Parnasu.

Čudno! Za Puškinove dobe, ko dobi rusko pesništvo svetoven značaj, se pojavi hipoma med voronežskimi trgovci neuk poet in prične negovati preprosto in naivno narodno pesem. Puškin, Lermontov in Gogolj izražajo v mogočnih epih, dramah in romanih življenje inteligentne manjšine — Koljcov pa nastopi z narodno lirsko pesmijo, da utelesi v njej življenje in bitje večine — prostega ljudstva — tako poetičsko in resnično, kakor nihče pred njim. Vobče je značilna poteza v zgodovini ruske literature, da paralelno z umetniki inteligentnih krogov vstajajo tudi glasniki prostega naroda — pred Puškinom malopomembni Neledinskij in Merzljakov, za Puškinove dobe Cyganov in veliki Koljcov, za dobe Nekrasova — Nikitin. In če posežemo v našo dobo — Gorkij.

Ne moremo reči, da je Koljcov prvi, ki je v svojem demokratičnem duhu pričel gojiti narodno pesem med Rusi, a gotovo je on prvi, ki je dvignil ljudsko poezijo na umetniški višek. Predniki Koljcova — Neledinskij, Meleckij, Merzljakov, Delvig, Cyganov — so že segli po narodnem glasbilu, a niso bili umetniki-virtuozji. Zadeli so o priliki zunanjo obliko ljudske pesmi — ritem in rimo —, toda duh njihove umetnosti je ostal internacionalen. Celo Delvig, ki je med njimi največ vplival na genij Koljcova, se ni mogel otresti francoskih manir. Boljši pa tudi globočji je bil Cyganov. Njegov „Rdeči sarafan“ je znan v vsakem ruskem selu, — dá, v melodiozni kompoziciji Titova si je priboril svetovno ime. Vendar je tudi ljubki Cyganov premalo umetnik, premalo originalen, da bi bil mogel vzdržati ravnovesje umetnikom iz intelligence. Moral je nastopiti genij, po naravi umetnik z dušo in srcem. To je bil Koljcov.

Ime Koljcov pomeni program. Morebiti srečamo v svetovni književni zgodovini samo dve imeni še, ki zaslužita, da ju vzporejamo s tem poetom-prasolom — Ukrajinec Taras Ševčenko in škotski narodni pevec Robert Burns. Vsi trije samouki-sinovi ubožnega naroda — narodni pevci in umetniki po božji volji. V dobi romantike so se pojavili v umetnosti, sledeč klicu: Nazaj k narodu in njegovim idealom! To je bilo pravo geslo, ki so ga slušali tudi klasiki. In danes se zopet povrača romantika v novi obliki in obleki, toda s starimi težnjami in načeli, v literaturo. Kdor študira našo periodično beletristiko, mi bo pritrdil. Narodni motivi se oglašajo iz pozabljenosti, in z njimi se razgrinja novo polje naši umetnosti. To je proces, ki se vrši vedno v prozaični dobi, ko umetnost izgublja svoje cilje in postaja — luksus. Poezije željne duše obrnejo oko k prirodi, in rode se umetniki, ki živijo v umetnosti, kakor živi riba v vodi in ptič v zraku. Ako hočemo kmalu doseči v dalji zaželeno lepoto, tedaj moramo pospešiti ta proces. In s tem je tudi izražen pomen, ki ga ima danes za nas poet kakor je Koljcov.

Poezije Koljcova lahko razdelimo — po Bje-linskem — v dva dela: v pesmi in v razmišljanja (dume).

V pesmih je Koljcov dosegel višek prirodne umetnosti. V njih je izrazil program. „Dume“ njegove pa so kakor diletantska razmišljanja človeka, ki si vbija v glavo, da je filozof, pa je samo naiven sanjač. Manjkalo je Koljcovu izobrazbe in resnega značaja, da bi se mogel zaglobiti v mislečo liriko. Zato se na dume ne bomo ozirali. Iskati hočemo pesnika tam, kjer je dom njegov — v pesmih.

Predvsem ne najdemo pri Koljcovu širokega obzorja, ampak globoko čuvstvo, ne jasno opredeljenih misli, ampak naivno intuicijo, ne rafinirane tehnike, ampak umetniško preprostost. Zato vplivajo njegovi stih tako sveže in oživljajoče na srca. Za primer navedimo eno najpreprostejših pesmi v prostem prevodu:

Razmišljanje seljaka.

Sedem k mizi v kot,	Nima žene, da
da razmislim to,	vroče ljubi ga,
kak živi težko,	ne prijatelja,
kdor je čisto sam.	da tolaži ga.

Nima ni zlatá
niti hišice,
tudi pluga ne,
da oral bi z njim...

Očka revščino
dal za dedščino,
dal mi krepko moč,
moj edini up.

Pa še krepko moč
grenka beda je
v službi tuintam
vso iztratila...

Sedem k mizi v kot,
da razmislim to,
kak živi težko,
kdor je čisto sam...

Ta primer je izmed najmarkantnejših v poeziji Koljcova. Dajmo, da vpliva počasi na srce — in ne bomo se ubranili živoobčuteni tragiki, izraženi v tako naivnih verzih.

Zlasti značilen za Koljcova pa je mojstrski ritem njegov čisto priroden dar poeta-prasola. Vsaka misel se je izlila pri njem v strasten, sugestiven ritem, tako da proze niti zapisati ni mogel. Prišel je l. 1840. v Voronež slavní tragični igralec Močalov, ki ga je Koljcov ljubil kot umetnika in človeka. Zahotelo se mu je, da bi napisal članek o njem, a se ni mogel odločiti niti k temu, da bi poizkusil pisati prozo. Naivno je pisal tedaj Bjelinskemu: „Glupa usoda naše pesniške družbe! Glej, o Pavlu Stepanoviču (Močalovu) želim napisati članek, a zlodjev ritem ne dopušča prozi svobodnega teka, in molčati moram.“

NAPOLEON I. BEŽI ČEZ DONAVO PO BITKI PRI ASPERNU

Toda včasih zagori tudi v poetu-prasolu mogočno življenje, polno ognja in strasti. Gorka kri pôlje v zvonkih ritmih; revolucionarna volja se pojavi z rogajočim se nasmehom na licu, in pesem zazveni kakor izzivajoči vrisk potepuha.

V Koljcovih verzih ni nič medlih refleksij, nič retorično stiliziranih rekov modrosti. To je živa in plameneča poezija, ki blešči v zeleni stepi, ki vriska po šumečih bazarih južne Rusije — to je tista gorka poezija, ki privre kakor rdeča kri naravnost iz srca.

— Včasih je ritem njegov strasten kakor vrelec, ki vrši s skal, včasih mogočen kakor valovi morja, včasih tih in miren kakor gladina snivajočega jezera, a vedno čist in naraven.

Skoraj nobene pozornosti pa ne posveča Koljcov rimi. Najlepše pesmi njegove jo sploh pogrešajo, n. pr. „Kosec“, „Pesem orača“, „Seljak“, „Gozd“ i. dr.

Naj toliko zadošča o koloritu in formi Koljcove pesmi! Dalo bi se reči in aplicirati še marsikaj na naše moderno pesništvo, pa teorija je mrtva. Treba bi jo bilo oživiti s klasičnim prevodom Koljcova, ki ga